

1. Chování spotřebitele a popt.	
2. Produkční a náklad. fce v krátkém o.	
3. Produkční a náklad. fce v dlouhém o.	
4. Příjmy, zisk a optimum firmy	
5. Chování firmy v DK, rovnováha DK	
6. Obecné rysy NK na trhu výr. a služeb	Ekonomie zkoumá alokaci vzácných zdrojů mezi alternativní použití.
7. Specifické rysy NK - II -	
8. Obecný model tvorby cen VF	Mikro se zabývá dílčími subjekty na trhu a zkoumá dílčí trhy.
9. Trh práce	
10. Trh kapitálu, půdy	Pozitivní eko – popis stavu
11. Tržní selhání a působení státu	Normativní eko – hodnotové soudy
12. Teorie celkové eko rovnováhy	

1. Cíl spotřebitele: maximalizace užítka – racionální chování (max pokrytí potřeb s min. nákladů)

Celkový užitek TU: celková míra uspokojení ze spotřeby, s růstem spotřebovávaného Q TU roste, ale jen do bodu nasycení

Mezní užitek MU: o kolik vzroste TU, jestliže se Q spotřebovávaného statku zvýší o jednotku. Závisí na vzácnosti, dostupnosti, intenzitě potřeby. Platí zde zákon klesajícího MU: MU má s růstem Q tendenci klesat, největší užitek přinese 1. spotřebovaná jednotka statku

Optimum spotřebitele: 1) kardinalistická verze (měřitelnost u.) – **podm. optima:** $MU = P$ (1 statek), $MU_1/P_1 = MU_2/P_2 = MU_n/P_n$ (více st.) – optimální kombinace je tedy taková, kdy spotřebitel v rámci svého rozpočtového omezení a při daných cenách nemůže TU zvýšit tím, že ztrátu 1 statku nahradí větším množstvím jiného.

2) ordinalistická (neměřitelnost) – pomocí indifferenční analýzy

IC: všechny kombinace statků přinášející stejný TU bez ohledu na rozpočtové omezení, soubor IC = ind. mapa. **MRS** – směrnice, poměr, v němž je možno vzájemně nahrazovat statek X a Y, bez změny TU. $MRS = \Delta Y / \Delta X = MU_x / MU_y$

BL: zobrazuje max dostupné kombinace rozdělení důchodu na nákup 2 statků. $I = P_x \cdot X + P_y \cdot Y$

(IC + linie rozpočtu = E), **podm. optima:** $MU_x / P_x = MU_y / P_y$

Poptávka: množství statků, které jsou spotřebitelé ochotni koupit při různých cenách, nepřímý-úměrný vztah (s rostoucí cenou pop. mn. klesá) – zákon klesající D, druhy: -individuální, dílčí, agregátní

Posun po křivce (fa ovlivňující pouze Q) – substituční a důchod. Efekt

Posun křivky (fa působící na celou D) – důchod, preference a očekávání, elasticita, ceny ostatních statků (substituty, komplementy)

Elasticita popt.: nepřímý vztah (čím větší el., tím menší sklon), o kolik% se změní Q, jestli se cena změní o 1%. Cenová el. – citlivost reakce spotřebitele na změnu ceny

2. Krátké období: alespoň 1 vstup fixní, nabídka není dost pružná, působí zákon klesajících výnosů

Produkční fce: $Q = f(F_1, F_2, \dots, F_n)$ - množství VF, = max objem produkce, který můžeme s danou kombinací vstupů a použité technologie vyrobit

Celkový fyz. produkt TPP(Q): celkové mn. produkce, které bylo vyrobeno určitými vstupy, zpočátku roste konvexně, pak se prosazují rostoucí výnosy z variabilního vstupu, od bodu inflexe se projevuje zákon klesajících výnosů

MPP: jak se změní Q, změní-li vstup o jednotku, směrnice TPP

APP: kolik z celkové produkce připadne na jednotku vstupu

Nákladové fce: Náklady jsou fin. prostředky vynaložené na vstupy (explicitní – účetní, skuteční a implicitní – obětované příležitosti), odvozena z produkční fce, její tvar je vůči ní inverzní

Celkové náklady: TC = FC + VC, mn. peněz, které bylo nutno použít na výrobu daného zboží,

fixní N: -nemění se, musíme je hradit i při nulové produkci

variabilní N: mění se s rozsahem produkce

MC: směrnice TC, N potřebné k rozšíření objemu výroby o jednotku

AC: náklady na jednotku produkce, $AC = AFC + AVC$

Pouze v případě MC = AC jsou průměrné náklady minimální –

MC = AC_{min}

3. Dlouhé období: všechny vstupy variabilní, lze je kombinovat a nahrazovat – substituce vstupu, neplatí zákon klesajících výnosů, důležitou vlastností jsou také výnosy z rozsahu

Produkční fce: $Q = f(K, L)$ - max objem produkce, který je možno vyrobit s danou kombinací vstupů, k jejímu znázornění užíváme izokvanty

Izokvanta: - představuje takové kombinace VF, jejichž pomocí je možno vyrobit stejný objem produkce, vyjadřuje objem produkce max dostupný (dál od počátku – vyšší Q, klesající, konvexní vzhledem k počátku)

MRTS – poměr, v němž je možno vzájemně nahrazovat kapitál prací, aniž by se změnil objem vyráběné produkce, směrnice izokvanty. $MRTS = \Delta K / \Delta L = MPL / MPK$

Izokosta: - linie stejných TC, zobrazuje max dostupné kombinace v rámci TC. $TC = (PL \cdot L) + (PK \cdot K)$

Nákladové optimum fi nalezneme v bodě, kde se izokosta dotýká izokvanty. **Podm. optima:** $MPK / PK = MPL / PL$

Nákladová fce: - odvozena z produkční fce

Tvar křivky TC v kr. období určuje vývoj výnosů z variabilního VF, v dlouhém období je determinován výnosy z rozsahu (rostoucí – s růstem Q poroste pomalejším tempem, konstantní – tvar rostoucí přímky, klesající – poroste rychleji než výstup)

Křivka TC vychází z počátku (můžeme měnit rozsah všech VF, neexistence FC)

Křivky AC a MC budou mít v dl. období stejný tvar jako v krátkém

4. Celkové příjmy TR: - celková částka, kterou fi získá prodejem svých výrobků. $TR = P \cdot Q$

AR: - příjem na jednotku produkce $AR = TR/Q = P$

MR: - změna TR vyvolaná změnou vyrobeného množství o jednotku

DK: - v ní je P konstantní, proto jsou příjmy závislé pouze na objemu produkce a jsou mu přímo úměrné

- křivkou **TR** je přímka, která vede z počátku

- když je konstantní P, jsou konstantní i **AR** => křivka AR je rovnoběžná s osou x na úrovni P => **MR=AR** - totožné křivky

NK: - snižuje-li firma P, její **TR** mohou klesat nebo růst – to závisí na cenové elasticitě po produkci fy. Je-li elastická – TR roste, neelastická – TR klesá

Křivka **AR** vyjadřuje totéž, co křivka *d* po produkci 1 firmy => $AR=d$, obě křivky AR i **MR** jsou klesající – důsledek klesající *d*, křivka MR není totožná s křivkou AR – klesá rychleji, pokud je *d* lineární, tak klesá 2x rychleji, $MR < P (=AR)$ (MR s růstem Q klesá a proto P je >)

Zisk: rozdíl mezi celkovými příjmy a celkovými náklady =

Ekonomický zisk – TC tvoří náklady explicitní i implicitní, může být kladný, záporný nebo nulový. $EZ = 0$ – Normální zisk.

Účetní zisk – TC tvoří jen náklady explicitní, = $TR - \text{explicitní N}$

Průměrný zisk – zisk na jednotku produkce

(explicitní – účetní, skuteční a implicitní – obětované příležitosti)

Optimum firmy:

$MR > MC$ - zvýší produkci

$MR < MC$ - sníží produkci

$MR = MC$ (zlaté pravidlo max zisku) - pouze pokud toto platí, může být zisk maximální, také objem výroby je optimální – firma je v optimu

5. DK: - víceméně modelový typ trhu, znaky: (velké množství malých výrobců s cílem max zisku, stejnorodý, nerozeznatelný, homogenní produkt, volný přístup do odvětví, stejná cena určená trhem, všichni mají stejný přístup k informacím)

-nezávislost ceny na objemu produkce fi – dokonale el. poptávka, konstantní P, tedy i AR, $MR = AR = P$

Rovnováha: $MR = MC = P$ **podm. optima**

Odvození nabídky: - křivka MC (resp. její rostoucí část) je současně křivkou nabídky fi od bodu uzavření firmy

Bod uzavření fi: -je-li pokles P takový, že TC jsou vyšší než TR, tedy ztráta, krátkodobě fi pokračuje ve výrobě a to až do bodu, kdy $TR=VC$, fi totiž vykazuje ztrátu, i když nevrábí, hradí FC. Když $TR>VC$, vyplatí se jí vyrábět => fi minimalizuje ztrátu pokračováním ve výrobě. Když $TR<VC$, vyplatí se jí zastavit výrobu a to v bodě, kdy $P=AVC$ ($TR/Q=VC/Q$), **podm.** je splněna pouze v bodě minima AVC, tedy $AVC=MC=P$. Křivka MC je od bodu uzavření fi také křivkou S.

Bod zvratu: (dl. období) –v dl. období je situace $TC>TR$ nepřijatelná, fi by odešly z odvětví, ani opačná situace není možná –kladný ČEZ přiláká do odvětví další výrobce =pokles ceny

podm. optima: $MR=MC=AC=AR/ P=MC=AC$

Tržní rovnováha: $MU=MC$ –alokace VF je efektivní, neefektivní: $MU>MC$ (vyroběno málo zboží) nebo $MU<MC$ (příliš zboží)

Výhody ze směny: přebytek spotřebitele (TU-výdaje), přebytek výrobce ($TR=VC$).

Rovnováha v různých obdobích: 1) velmi krátké obd. - neelastická S (růst D vyvolá pouze růst P), 2) krátké obd. –elasticita je vyšší, ale růst P nižší,

3) dlouhé obd. (el. S ještě vyšší, pohyb P ještě nižší), 4) velmi dlouhé obd. –roste D i S, změna ceny závisí na tom, co roste víc)

Současná změna (růst) S a D: 1) vzroste-li více S než D, cena klesne a naopak. 2) u elastické D je výraznější změna množství než u neelastické a navíc u el. cena roste, u neel. klesá

Teorém pavučin (sklon S a D): -bereme v úvahu časové zpoždění, vychází z toho, že výrobci se chovají při volbě rozsahu Q podle zkušenosti z min. období, zda se trh vrací do rovnováhy závisí na sklonu S a D. 1) konvergující pavučina (D má menší sklon než S) – trh obnovuje rovnováhu 2) divergující p. (D má větší sklon) – trh prohlubuje nerovnováhu 3) stabilní p. (stejný sklon) – nerovnováha se nemění.

Nabídka: množství zboží, které jsou výrobci ochotni nabízet při různých cenách, přímý vztah (s růstem ceny nabízené mn. roste) – zákon rostoucí S, druhy: -individuální, dílčí, agregátní

Posun po křivce (fa ovlivňující pouze změnu Q) – cena

Posun křivky (fa působící na celou S) 1) růst (pokles S) či poklesy nákladů (růst S) - změnu nákl. způsobuje tech. pokrok, ceny vstupů.

2) specifické faktory – očekávání výrobce, počasí 3) ceny alternativních vyr. 4) ceny vedlejšího produktu

Elasticita S: nepřímý vztah (čím větší el., tím menší sklon), o kolik % se změní Q, jestli se cena změní o 1 %. Cenová el. – citlivost reakce spotřebitele na změnu ceny. Nabídka elastická, neel., jednotkově el., dokonale el. a dokonale neel.

Tržní nabídka: součet objemů určitého zboží, které jsou ochotni při různých cenách nabízet všichni výrobci. Je to grafický součet individuálních křivek. Součtem tržních nabídek na všech trzích získáme **agregátní nabídku**.

6. NK: - reálně existující tržní struktura, kdy existuje alespoň 1 tržní subjekt, který může ovlivnit P produkce, vyrábí jiný výrobek (diferenciovaný produkt), **3 formy** (monopol, oligopol, mon. konkurence)

Příčiny vzniku: a) nákladové podmínky – výroba velkých firem ve velkém, nižší náklady b) bariéry vstupu do odvětví –diferenciace produktu, právní restrikce c) přímá opatření státu –cenový strop, práh d) asymetrické informace –nestejný přístup e) politická situace-embargo f) vlastnictví VF je v rukou 1 subjektu

Shodné rysy DK a NK: 1) zlaté pravidlo max zisku $MR=MC$ 2) funkce zisku je stejná = $TR-TC$ 3) všechny nákladové fce jsou stejné

Rozdílné rysy: 1) křivka poptávky – firma si stanovuje P, je klesající, chceme-li prodat více výrobků, musíme snížit P 2) AR a MR - křivka AR vyjadřuje totéž, co křivka *d* po produkci 1 firmy => $AR=d$, obě křivky AR i MR jsou klesající – důsledek klesající *d*, křivka MR není totožná s křivkou AR – klesá rychleji, pokud je *d* lineární, tak klesá 2x rychleji, $MR < P (=AR)$ -MR s růstem Q klesá a proto P je > 3) TR - snižuje-li firma P, její **TR** mohou klesat nebo růst – to závisí na cenové elasticitě po produkci fy. Je-li elastická – TR roste, neelastická – TR klesá.

4) individuální nabídka firmy (nelze odvodit –nejednoznačný vztah mezi P a Q)

Typy firem: 1) fi v individuálním vlastnictví –podnikatel hospodaří sám, na svůj účet, ručí celým svým majetkem, výhoda je pružnost

2) partnerství - sdružení kapitálu 2 a více osob, větší právní složitost

3) a. s. –širší možnost získání fin. prostředků, hlavní cesta – vydávání akcií, podíl na zisku v podobě dividend, zbytek – nerozdělený zisk, řízením jsou pověřeni manažeři

Alternativní cíle firem: - dosažení uspokojivé výše zisku, určitého podílu na trhu, dlouhodobě přežít, růst a expanze firmy

2 teorie: 1) Manažerská teorie fi – zaměřena na chování velkých firem v rukou manažerů, cíle manažerů mohou být odlišné od vlastníků

Model fi max obrat – NK, MR = 0 tato fi vyrábí vyšší objem produkce než firma max zisk.

2) Behavioristická teorie fi – cíl není maximalizace proměnné, ale dosažení uspokojivé výše

Model zaměstnanecké fi – cíl je max důchodu zaměstnance

Neziskové firmy – mohou hospodařit i se ztrátou, potřebujeme je

7.NK: 3 formy: - monopol, oligopol, monopolistická konkurence

-schopnost firmy ovlivňovat tržní P své produkce = monopolní síla – měří se Lernerovým indexem: $L = P - MC / P$, $<0,1$

Pozn.: čím větší nedokonalost, tím menší sklon křivek!

Monopol: - protipól DK, 1 velká firma v celém odvětví, $d=D$, produkt bez blízkých substitutů, největší mon. síla, velké bariéry vstupu, největší N mrtvé váha, v podmínkách monopolu neexistuje nabídková křivka

Neefektivnost mon.: - alokačně i výrobně neefektivní

Regulace mon.: - nejsou plně využity zdroje, ztráta ef. – pro společnost nákladem, stát zasahuje: (zvýšení daní, cenová regulace, statní vlastnictví, antitrustové zákony – zakazují určité chování firem, ekonomická regulace – zákony)

Monopson: - opak monopolu, trh jen s jedním kupujícím

Oligopol: nerozšířenější, málo firem, částečné bariéry vstupu, zpravidla diferenciovaný produkt, menší L, menší rozdíl mezi P a MC 2 typy:

Smluvní – několik firem prodávajících stejné nebo podobné výrobky mají ceny na podobné úrovni, tajně uzavírají kartel. dohody

S dom. fi – na trhu existuje 1 velká a mnoho malých firem, které tvoří tzv. dokonale konkurenční lem (okraj) => velká fi je tzv. cenový vůdce (chová se jako monopol), stanoví P a malé firmy ji přebírají

Monopol. konkurence: -nejvíc se blíží DK, mnoho malých fi v odvětví, diferenciovaný produkt, L je nejmenší, žádné bariéry,

- rozlišujeme krátké a dl. období

Bod uzavření fi – $P=AVC$

8. Trh VF: firmy poptávají, domácnosti nabízejí

VF: práce (platí se mzda a P je mzdová sazba), půda (platí se pachtovná a P je sazba pozemkové renty), kapitál v podobě kap. statků (platí se úrok, ale P je úroková míra) – **formy cen**

Výdělek VF má zpravidla 2 části: (transferový výdělek – představuje alternativní náklady vstupu, nutné k udržení VF, a ekonomická renta – ta část výděleku, která převyšuje TV, není nutná k udržení VF)

Dokonale el. S – jen TV, dokonale neel. – jen ER (Př. čisté eko renty – pozemková renta), rostoucí S – ER i TV, s rostoucí el. S, klesá ER

Poptávka: -D firem závisí na tom jaký je výnos z VF a jaký je náklad

DK: Příjem z mezního produktu $MRP = MPP * MR (Pf)$ – dodatečný příjem, který fi získává prodejem produktu, vytvořeného zapojením dodatečné jednotky vstupu do výroby, ostatní vstupy jsou konstantní

Mezní náklady na faktor $MFC = \Delta TC / \Delta F$ – dodatečné N, které fi vznikají při najmutí dodatečné jednotky VF, křivka MFC je zároveň křivkou nabídky VF dané firmě, $MFC = AFC = Pf = s$

Optimum: $MRP = MFC = Pf$, je-li MRP větší – fi najímá další VF a rozšiřuje výrobu, je-li MRP menší naopak

NK: $MRP = MPP * MR$ – klesá rychleji než v DK, MFC: nabídka je rostoucí (každá další jednotka je najímána za vyšší P)

$MFC > AFC = P_f = s$ **optimum:** $MRP = MFC$

Kř. d v NK nelze sestavit! Neexistuje jednoznačný vztah mezi P a Q

Skladba důchodů: důchody pracovní (mzdy, platy), vlastnické (renty, úroky, dividendy), platíme z nich daně, a transfery od státu, výsledkem přerozdělování jsou konečné důchody. **Nerovnosti v důch.** 1) prac. (rozdíly ve schopnostech, intenzitě práce, v povolání, vzdělání, i diskrim.) 2) vlastn. (rozdílné mn. půdy a kapitálu – dědictví, úspory, podnikání)

Měření: 1) Lorenzův graf (vztah mezi absolutní rovností a nerovností a skutečnou nerovností), 2) Giniho koeficient: $G = A - B/A$

9. Práce: -prvotní VF, platí se za ní mzda, cenou je mzdová sazba

Poptávka po práci: DK – je totožná s klesající částí MRP, $MRP = MPP * MR$

Nabídka: - zpět zakřivená **individuální s práce**, domácnost při rozhodování volí mezi 2 užitky: volným časem a spotřebou statků a sl., které si koupí za mzdu. 2 faktory: 1) substituční: $\uparrow W \downarrow H \uparrow L$ 2) důchodový efekt: $\uparrow W \uparrow H \downarrow L$ – při nižší w převládá SE, když mi přidají budu pracovat déle (pozitivní směrnice), při vyšší w převládá IE, mám vyděláno, chci si užít volný čas **optimum:** $MRPL = MFCL = w$

Tržní S práce: - pozitivně skloněná (každý máme jinou transferovou mzdu,), $D < S$ – přebytek, tlak na snížení w, $S < D$ – nedostatek, tlak na růst w

Nedokonalosti trhu: **opt.** $MRPL = MFCL$

Faktory: -trh práce je ze spousty dílčích trhů, které si nemohou konkurovat, nepeněžní rozdíly, rozdíly v kvalitě práce, diskriminace, monopolizace poptávky (monopson) a nabídky (vliv odborů)

Monopson – na trhu jediný poptávající, může ovlivnit w (není dána trhem), $w < MFC$, nedokonalost na trhu VF, v NK na trhu vstupu nelze odvodit individuální poptávku po práci

Monopolizace nabídky práce (odborní): cíl – dosažení vyšší w a zaměstnanosti. 1) přímé zvýšení w (mzdový práh) – vyjednání min. w, vzniká nezam. 2) snížení nabídky práce – vzniká nez. 3) zvýšení poptávky po práci – jediná přirozená cesta, roste zam.

Bilaterální monopol: - mon. síla na straně nabídky i poptávky, cena se ustanoví někde mezi P odborů a P firem, podle síly

10. Trh půdy: - půda A (prvotní VF, přírodnina, rozdílná úrodnost, není volným statkem – omezený rozsah), využívání půdy přináší pozemkovou rentu R tehdy, když je celková nabídka půdy fixní (dok. neel.) a neexistuje jiná možnost jejího použití, výši R určuje výše sazby pozemkové renty a množství pronajaté půdy

Pozemková renta je specifickým případem čisté eko renty.

Trh kapitálu: - kapitál (druhotný VF – výsledek předchozí výroby),

- produkt výroby, který znovu vstupuje do výrobního procesu

V podobě: kapitálových statků (budovy, stroje) a peněžních statků

Výsledkem použití kapitálu je zisk (kap. statky ve výrobě), úrok (půjčené peníze, CP-obligace), nájemné (pronajaté kap. statky), dividendy (kapitál v podobě CP-akcie)

Předpoklad: fi nemá dostatek fin. prostředků na investice, proto vstupuje nejprve na fin. trh, teprve potom na trh kap. statků

Nabídka: fin trh = trh úspor, tvoří ho domácnosti, odměnou je úrok (náklad > úrok – S klesá, < úrok – S roste, = úrok – v optimu)
Domácnosti zajímá spíše úroková míra, nabídka úspor je dlouhodobě fci úrokové míry – je dána poměrem čistého úroku vůči uspořené částce, v %, růst i vede k růstu úspor

Poptávka: = poptávka po úsporách, tvoří fi, které nemají dostatek vlastních prostředků na investice (očekávaný výnos > N – půjčí si, < N – nepůjčí, = N – v optimu), závisí také na úrok. míře

Rovnováha: krátk. (S úspor je fixní), dl. (růst i, více spoříme, růst S)

Trh kap. statků: - investice do kap. statků znamenají tzv. *nepřímou metodu výroby* (vyžadují určitý čas a omezení současné spotřeby ve prospěch budoucí). Opotřebovávají se. Kam investovat určí současná hod. (kolik musím dnes uložit) Anuita – doživotní, perpetuita – věčná renta

11. Okolnosti zabraňující tržnímu mechanismu efektivně alokovat zdroje jsou **příčiny selhání trhu** (mon. síla, ext., veř. statky, asym. info)

Monopolní síla: $P > MC$, všechny fi v NK ji mají, schopnost firmy ovlivňovat tržní P své produkce, určena Lernerovým indexem (čím větší, tím větší síla): $L = P - MC / P$, < 0, 1, znázorňují ji N mrtvé váhy. St. orgány zde reagují cenovou regulací (na úrovni MC nebo AC)

Externality: - vnější efekty výroby nebo spotřeby, které neprocházejí trhem – trh je proto nemůže regulovat => tzv. efekt přelévání, činnost jednoho subjektu přináší klady (vůně květin od souseda) / zápory (znečištění chovného rybníka) jinému subjektu – ten za ně neplatí.

1) kladné výrobní ext. ($MC > SMC$ – daný statek je vyráběn díky soukromým MC jeho výrobce, současně jeho výroba snižuje N jiným subjektům, př. nová technologie) 2) záporné výr. ext. ($SMC > MC$ => křivka SMC je strmější než MC, protože s rostoucím výstupem rostou společenské N rychleji než soukromé) 3) kladné spotřební ext. ($SMU > MU$, vzniká neef., protože provozovatel nezískává veškerý užitek, plynoucí z jeho činnosti (P je nízká na to, aby ho přiměla k výstupu jeho činnosti na společensky žádoucí úrovni) 4) záporné spotř. ext. ($MU > SMU$ => společensky optimální výstup je menší než soukromý výstup **SMC** – společenské MC (=MC + externí MC), **SMU** – spol. MU (D+EMU)

Veřejné statky: = výr. a služby, které nemohou být poskytovány pro 1 osobu, aniž by nebyly poskytovány pro ostatní a zároveň pokud jsou poskytovány pro 1 osobu, poté jsou poskytovány pro ostatní s nulovými N, čisté veř. statky mají 2 vlastnosti (nezmenšitelnost – spotřeba jednoho nemá vliv na to, jak budou spotřebovávat ostatní, nevyloučitelnost – černí pas.) – to vede k tendenci podílet se na spotřebě a neplatit za ni – problém černého pasažera. Řeší st. orgány, daně

Asymetrické info: = 1 strana trhu ví víc než druhá, vznikají ze 2 důvodů (utajená činnosti nebo informace), mohou vést ke 2 problémům (morální hazard – činnost informovaného subjektu, který při max svého užítku snižuje užitek ostatních účastníků – vlastník si najme manažera, nepříznivý výběr – prodejci méně kvalitního zboží vytěsňují prodejce kvalitnějšího zboží)

- stát by měl podporovat volné šíření info a v některých případech s nimi zacházet jako s veřejnými statky

12. Rovnováha:

Typy: dílčí – na trhu 1 druhu statku, všeobecná (celková) – zkoumá vzájemnou propojenost jednotlivých trhů, **předpoklady:** barterová směna, uzavřená eko, DK, cílem spotř. max užítka, cílem výrobce max zisku, existuje výroba 2 výrobků, pomocí 2 VF, 2 lidí (model 2x2x2) – nerealistický, ale zachycuje umožňuje zachytit podstatu propojenosti trhů – za těchto předpokladů ex. 6 trhů: (trh statku A a B, trh práce při výrobě A a B, trh kapitálu při výrobě A a B)

- požaduje dosažení celkové efektivnosti – současné splnění: 1 – 3 (sladění možností výroby s preferencemi spotřebitelů)

Efektivnost: = nelze zvýšit nebo zlepšit jednu činnost bez současného zhoršení či snížení jiné činnosti

1) Efektivnost ve výrobě: - nelze zvýšit výrobu 1 statku, aniž bychom snížili výrobu 2. statku. - lze znázornit 2 způsoby: a) box diagram výroby (vychází z dl. produkční fce, viz 3), CC b) hranice výr. možností (všechny kombinace výr., které mohou být vyrobeny pomocí daných VF a technologií): -

MRPT = $-\Delta Y / \Delta X = MP_y / MP_x$ - mezní míra transformace produktu (jaké mn. 1 statku musí být obětováno pro větší výrobu jiného statku) – alternativní N

2) Efektivnost ve směně: - nemůže být 1 spotřebiteli polepšeno, aniž bychom pohoršili druhému, MRS musí být pro všechny stejná, využití indifferenční analýzy (nutno brát v úvahu preference spotřebitelů), indifferenční mapy 2 spotřebitelů, 1 otočíme o 180°, poté je dáme dohromady = CC – smluvní křivka = krabicové schéma směny

3) Výrobní spotřební efektivnost: - je nutná nejen celková ef., ale sladění podmínek výroby a preferencí spotřebitelů, $MRS = MRPT$ (sklon IC = sklon PPF - neboli míra nahraditelnosti 2 statků ve spotřebě se musí shodovat s mírou, ve které jsou tyto statky nahraditelné ve výrobě), **optimum** je v bodě, kde se CC dotýká PPF

Podm. všeobec. rovnováhy: 1) MRS 1 statku za druhý musí být stejná pro oba spotřebitele, 2) $MRS = MRPT$

Efektivnost a spravedlnost: - situace nemusí být vždy efektivní a zároveň společensky žádoucí (někteří spotřebitelé budou preferovat jednu alokaci, zatímco jinou), k tomu, aby bylo zjištěno, která situace bude společensky nejvhodnější, je nutno provést srovnání mezi spotřebiteli.

Daná alokace může být označena za a) ekonomicky efektivní (není možné přerozdělení, které by někomu polepšilo, aniž by druhého poškodilo)

b) spravedlivou (společensky žádoucí rozdělování)

Pro vyjádření optimální situace zavádí eko teorie tzv. funkce společenského blahobytu (množství výr. a služeb, volného času, zdraví, znečištění ŽP)

Pozn.: - zvlášť:

Alokační efektivnost: **podm.:** $P = MC / MU = MC$ (fi max obrat je al. efektivnější než firma max zisk)

Výrobní ef. (dl. období): - **podm.:** $Q_e = \min AC$